

Redactiunea

se afla in

Strat'a tragatoriului

(Lóvész-utca), Nr. 5.

Scrisorile nefrancate nu se primescu decât numai de la corespondinții regulari ai „Federatiunii.“ Scrisorile anonime nu se publica. Articlii tradusi si nepublicati se voru arde si numai la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Prețulu de Prenumeratiune:

Pre trei lune 3 fl. v. a.
Pre siesse lune 5 „ „ „
Pre annulu intregu 10 „ „ „

Pentru Roman'a:

Pre an. intregu 30 Fr. = 3 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „

Pentru Insertiuni:

10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrale pentru fiesce-care publicatiune separata. In loculu deschisu 20 cr. de linia. Unu esemplariu costa 10 cr.

Buda-Pest'a, 12/24. Jan. 1874.

Camer'a deputatoru Ungariei conu seditiiele salle si este sperare, ca si multe legi, preseatate de multu d'in parte ministeriului, voru ajunge la abateru si votare. Li-ar fi si sositu apulu dupa at'at'a pausare, nelucrare.

Comiss. de 21. s'au impartitu, spre se inlesni lucrarile, in subcomisiune, re inca s'au constituitu alalta eri, in d. de eri se precisu modulu de puce-re, lauda Dlui, ca ajunsera si la at'at'a! Plecarea principiului de descentrali-re la ministerie se va face dupa res-rturi si separatu; inceputulu se face la ministeriulu de interne, de la care teile necesarie se cerura a fi subster-te pentru diu'a de asta-di (Samb.)

Comiss. centrale a camerei dep. luu la desbatere modificatiunile, ce ca-er'a boieriloru fece in proiectulu de re despre mesurarea catastrale. Comiss. nt. respinse tote modificatiunile si siste a se tieni testulu votatu de ca-er'a deputatoru.

Comiss. insarcinata a essamina affa-riile celle incurcate si desperate alle llii ferr. orient. inca lucrea mereu rezultatele de pana acum alle essami-arii au descoperitu lucruri scandalose. Memorandulu (de 140 cole) lui Waring concessionariulu care la sistarea con-structionii se substernusse la consiliulu ministr. se va transpune unei comiss.

Trei (Dep. Bánó, Szentpáli, si Harká-tyi) spre essaminare si reportare. — Dupa sistarea lucrariloru in Nov. 1870. consiliulu administr. fece a se essamina priceputori starea constructiuniloru la acea calle ferr. si dupa reportulu vorabile se liberara lui Waring 1½ mill. fl. retienuti ca garantia.

Dar fiindu ca reportulu fusese fal-ș, subcomitetulu (comisiunii adhoc) spre ca guvernulu se arrete numele a elloru priceputori. Dupa sistarea con-structioniloru, consiliulu adm. inchiasse la Waring unu contractu, era mai tar-atoru altulu suplementariu, a caroru mare fu ca lui Waring se liberara

summe mai mari de bani. Contractele aceste nu sunt allaturate la reportulu guvernului, deci substernerea loru se cere cu intetire. Guvernulu au pusu la dispositi onea societatii, pentru continua-rea lucrariloru, 1,500,000 fl. Subcomi-tetulu constata, ca acest'a se fece fara ca guvernulu se fi intrebatu parlamen-tulu. Ecce asiá esse la lumina ca immen-sele daune causate tierrei a resultatu mare parte d'in negriginti'a guvernului, d'in lips'a totala de controlu.

Celle patru proiecte de lege confess. presentate in senatulu imper. de Vienn'a ocupa diurnalistic'a de d'incolo si de d'incoce: tote esprimu ministeriului cis-laitanu multumirea, pentru spiritulu cellu liberale transpira d'in acellea proi-ecte de lege. Vomu publicu si noi tes-tulu loru, asta data resumemu cu-prinsulu. Prin legea I. (4 articli, in 58 §.) se reguledia referintiele externe de dreptu alle besericee cat. — Cellu mai insemnatu articlu este prin care se desfiintedia, in totu cuprinsulu ei, pa-tent'a d'in 5. Nov. 1855. (Joi'a legil. imp. Nr. 195.) adeva „concordatulu.“ — Prin leg. II. se reguledia refer. est. alle societatoru calugaresci (monastiriloru). — Prin leg. III. se regula contribuirile (succursele) ce se dau la fondulu relig. spre acoperirea trebuinteloru cultului cat. — Prin leg. IV. se enuncia recu-noscerea legale a societatoru relig. Totu at'ate legi de importantia, lipsesce inse legea de casatoria, ce diarielle o reclama.

D'in politic'a d'in a fara n'avemu ce-va momentosu de inregistratu, nou'a constitutiune de alegere a ponteficeului, laudele proprie alle lui Bismarcu si af-fectatiunea dsalle au incetatu a fi obiec-tu allu discussiuniloru diaristice. Pre d. Bismarcu trebe se-lu supere pana la ficati, ca, omu mare ce este dsa, neci pe de parte nu se pote assemená cu Napo-leon III, cu care diaristic'a intregi Eu-rope se occupu necontentitu, pre candu cu marele Bismarcu, neci trei dille du-pa olalta. De celle trei fire de peru de pre capetin'a sa, se occupa mai multu diarielle umoristice, decâtu celle politice, de ceea ce dsa agitedia in intrulu cape-

tinei salle. Pote fi ca clocesce indelun-gatu si deodata va suprinde Europ'a cu pui — de neparea. Quod Deus aver-tat! — Cu privire la dechiaratiunea d'in camer'a Pruss. a dlui Bismarcu re-lativu la Govone si gen. Lamarmor'a, unu corresp. d'in Rom'a, in d'iarulu fr. „Desbaterile“ vorbindu despre acestu incidentu, dice „Gener. Govone au avu-tu totu deaun'a reputatiunea de omu nepetatu si inteligente, era gen. Lamar-mor'a nu este capabilu a schimbá tes-tulu vre unui documentu de statu, ceea ce in limbagiu popul. insemna ca D. Bismarcu carpesce la mintiuni.

Commissiunea de XXI.

Cetitorii nostri cunoscu d'in repor-tulu nostru dietale cumca camer'a depu-tatoru Ungariei au alessu d'in sinulu seu una comisiune in care se affla deputati d'in tote partilele camerei, si d'in tote nationalitatele tierrei, a fara de cea romana, carea numai singura este nesocotita.

Acesta comisiune compusa d'in 21 membri este insarcinata a se consultá a supr'a modulu cum s'ar poté ecuilibrá erogatiunile cu perceptiunile, ca se se inlature deficitulu, care urcandu-se in proportiune progressiva amenintia sta-tulu cu ruina totale, deci comiss. de 21 este propriamente una comisiune de salute publica. — Ministeriulu au pusu la dispuzetiunea comisiunii tote datele necesarie spre cunosceru situatiunii i-au substernutu si unu bugetu facutu pre trei anni inainte, prin care ministe-riulu arreta cum crede d'insulu a poté impucina d'in annu in annu deficitulu, etc. — Acesta comisiune s'au appu-catu de lucru, dar pana acum n'au scosu inca nemica la calle. Discursuri lunge, vorbe late, idei pucine si aceste inca in-vechite, este totu ce s'au facutu pana acum. Tote membrii recunoscu necesi-tatea imperiosa de a se ecuilibrá buge-tulu, dar cum? acest'a neci unulu n'au gacitu-o. Se credca ca betranulu Ghiczy are unu planu gat'a, inse in fine s'au

adeveritu prin inasa si marturisirea lui ca nu are gat'a neci unu planu, — se credea ca Sennyei va fi gasitu petr'a in-telleptiunii, dar neci ellu in lungulu seu discursu, n'au sciutu se spuna neci una idea noua, precum neci Tiss'a. In fine genialulu financiariu, care ca ministru se pricepusse at'atu de bine la economi'a propria D. Lónyay vine, ca Deus ex ma-china, si arrunca, intr'unu discursu lun-gu de trei ore intregu, in sinulu com-misiunii important'a enunciatune ca pre fia care annu se potu economisá 30 de millione fl. — Tote membrii commis-siunii priviau cu gurele cascade la ora-clulu d'in Farcadinu, adastandu cu ne-rabdare se affle marele secretu, dar Lo-nyay nu li multumi curiositatea, ca-ce modulu cum s'ar poté economisá celle 30 mill. au remasu secretulu dsalle, pa-stratu pote cu reservatiunea mentale d'a lu spune si d'a-lu pune in lucrare numai atunci candu ar poté era se ajunga mi-nistru. Diarielle lauda totu-si ingeniulu marelu barbatu, care cutedia a spune, cellu pucinu si at'at'a, ca se pote econo-misá frumosic'a summa de 30 mill. — Unele facu imputare lui Lónyay ca de de au d'issu chiaru 30 mill. trebuia se dica numai 15. ca-ci mai lesne i se cre-dea. Noi inse adducandu-ne aminte de affirmatiunea preutului, ca cummineca-tur'a, in lips'a vinulu se pote face si cu viarsu, pentru ca ssa probasse, — cre-demu bucuosu Dlui Lónyay, ca se pote economisá si 30 mill. ba de ce nu s'ar poté si 100 mill? vorb'a e numai, cum? fara a vetemá interesele de cultura, in-dustriale, comerciale, de comunica-tiune, etc. alle tierrei, si fara a impededá progressulu desvoltării incepute cu mare graba si mari sacrificie, cari tote ar fi ca arruncate in ventu daca oper'a ince-puta nu s'ar continuá. Aci este cestiunea si cellu ce o va deslegá in modu mul-tumitoriu, erit nobis magnus Apollo. Si trebe deslegata neapperatu. Cei mai multi d'intre membrii comisiunii cu-noscu biue si modulu cum, dar nu cute-dia a-lu spune de frica d'a nu deveni impopulari si prin urmare impossibili d'a ajunge la potere. Vestigia terrent.

FOISIOR'A.

Importanti'a Agriculturii si necesitate de a infintiá scole de agricultura la Romani.

VII.

(Urmare.)

Avendu inaintea nostra maretulu si glo-pezulu trecutulu allu anticiloru Romani, — cunosandu selbataci'a in care traiau popu-liunile d'in giurulu imperiului Romanu; cunosandu dispretiulu acestoru barbari spre unca, cunosandu catu de intiestate erau morale acestea si mai cu sama boerimea loru cátra tote lucrarile si mai alessu spre l'ur'a pamentului; cunosandu causele tri i siliá spre economi'a; cunosandu carea loru nepricepere in asta privintia, sciendu ca cunoscientiele loru se mar-ghiau numai la aceea ce au potutu afflá la anticii Romani; cunosandu tempu-le, grelle in cari traiau; cunosandu mal-actarea populatiunei — a sclaviloru — si singuri erau chiamati spre acesta munca; cunosandu ca numai prin sufferintie ingrozito-re prin fomete s. a. a devenitu boerimea necesitate de a inbracisá lucrarea pa-

mentului; cunosandu marile lupte intru aventarea culturii pamentului cari au du-ratu secle; — avendu in vedere resulta-tele de susu si cunosandu progressulu ce s'a facutu, — fia-cine e nevoitu se se in-trebe ca noi romanii ce amu facutu in agri-cultura? — Noi, cari ne nesuimu si ne man-drimu — ca se d'icu cu poetulu . . . “ se dámu dovedí la lume, ca in astea (alle nostre) mani mai curge unu sange de Ro-manu, si ca in a nostre piepturi pastramu cu fala unu nume, triumfatoriu in lupte, unu nume de Traianu; — noi stranepotii acellui poporu gloriosu, care odinora dom-niá preste lumea intrega, — stranepotii acellui maretu poporu, carele mai inainte de catu tote poporele s'a redicatu la cul-tur'a cea mai inaintata, — carele a propove-ditu lumei intregi scientiele, artele, civili-satiunea, — stranepotii acellui poporu, ca-rele a servitu si va servi de modelu lumei intregi in privintia culturii in genere si in specia in privintia lucrării pamentului, a agriculturii; — care chiaru ni e obiectulu de vorbire; — noi alessii si iubitií fi ai vechiei Rome — domnitoria lumei-, cari am fostu transpusi de multu prevedietorii nostri stramosi — asiú poté dice — in pa-mentulu juruintiei, ca-ci luandu'la drépta judecata tierrele, cari le locuescu romanii

si pre cari le-au sciutu anticii Romani se le impoporede asiá tare cu neamulu Romei vechie; — apoi trebe se marturisiu ca pucine tierre pre lume potu se intreca in privintia avutiei naturale, tierrele locuite de romani; noi, cari acum mai bine de ¼ de seclu cantamu cu poetulu: Muresianu „Acest'a e diu'a, in care Romanulu, petrundu de chiamarea spiritului seu, si-scutura jugulu, impusu de páganulu. . . . De adi libertatea si amorea fratiesca in piep-tulu natiunei romane voru fi, in catu stra-nepotulu, sciindu s'o maresca, prin fa-p-tole salle, eternu va infiori;“ — noi, pre cari prevedenti'a s'a induratu a-ne inze-stra cu frumosa intelleptiune naturale; — noi cari amu ereditatu de la stramosii nostri pre langa alte multe calitati escelinte si fru-mosia insusfre si o deosebita dragoste spre economi'a — spre cultur'a pamentului si pra-sirea de animale; — noi, caroru-a marele nostru poetu ni cánta: „Acum ori neci odata, croesce-ti alta sorte, l'a carea se se inchine si crudii toi dusmani!“ — noi cari cu totu sufletulu ne legamu ca prin fapte vomu de-monstrá adaverelu cuventului, la noi, d'icu, ce s'a facutu?

Luandu in genere trebe se marturi-sesca chiar inimicii nostri, ca s'a facutu mare progressu in tote privintiele; la starea no-

stra cea deplorabila si sub impregiurárele triste in cari ne afflamu, sub presiunea cea amara si dererosa, sub care stamu, e de ad-miratu progressulu ce s'a facutu; si daca luamu ca esemplu numai investimentulu publicu, trebe se se bucare din anima fia care romanu. D. B. Alessandru ni spune, ca romanii austriaci au 2759 scole, inainte cu ¼ de seclu scole curatu romanesci mai ca nu existau, ca ci celle 2—300 scole, cari se dice ca se afflá si pre acellu tempu, nu erau de ajunsu organizate si provideute cu celle necesarie, si nu numai limb'a romana se propunea in elle.

In privintia agriculturii se ni-se per-mitta a face care-va comparatiune cu una tierra, carea are o marime aproape egale cu Transilvania (cu 57.5 m. p. mai pucinu) allu carei-a pamentu contine inca multe avutie naturale, inse in privintia fructife-ritatii naturale e mai inferioru ca allu Tran-silvaniei; — si allu carei-a poporu a avutu assemenea se sufferia, ca si Romanii si asta-di, sub presiunea celloru mai pucini la numeru — in privintia politica-toemai ca si Romanii. Acest'a tierra e Boemi'a, si lo-cuitorii acestei tierre sunt la numeru cu pu-cinu mai multi decâtu Romani in Austria.

Mi-se pote cu dreptu cuventu imputa, ca cum vinu se facu comporiatune chiar' cu

Sennyei in discursul său d'în camera, rostitu cu ocasiunea desbaterilor gener. a sup'ra bugetului, scapase unu singuru cuvântu „despre renunțarea la unele idee favorite“ — prin care se credea a fi facutu allusiune la dragalasi de honved — si fu de ajunsu ea să-si atitie car-buni in capu; de atunci, patitulu, protestă innaltu in commiss. de 21. că se lapeda de sa'an'a si că nu visedia de locu a cassă nadragii cei rosii. Asiă si D. Lonyai, care n'au renunțiatu inca la sperarea d'a reveni la putere si la gesiefturi. Nemicu mai lesne, decâtu ecuilibrarea bugetului, acesta o sciu toti membrii commissiunii, o scie bine ministeriulu si o sciu toti deputatii, numai vointi'a firma lipsesce a d'ice si a essecută: „erogatiunile se nu esceda neci cu unu banu veniturile“ acest'a este singurulu remediu d'a face se incete de odata deficitulu. Dar cum se se sistedia de odata erogatiunile, cari se credu a fi devenitu indispensabile? Asiă argumentedia ministeriulu, asiă dicu, dupa ei, toti aderintii lui si asiă toti cei ce aspirandu la putere prevedu, că neci densii nu voru potē sistă multe d'în erogatiunile, ce in cursu de anni s'au facutu nu numai stationarie, ci au si crescutu progressiv; deci ministeriulu propune: reducerea progressiva, adeca mesure de jumetate, inse prin reductiuni partiali scopulu nu se ajunge, deficitulu remane, noue imprumuturi deveniu era indispensabili, prin urmare suntemu mai totu acolo unde am fostu. Aici se cere cura radicala, fara care tierr'a nu va scapă de ruina. Vom vedē ce va mai face si commissiunea de 21. — Noi d'în parte-ne nu vomu incetă a strigă „Cura radicala!“ „Neci unu banu de erogatiune preste summ'a veniturilor!“ Numai estu-modu se pote inlatură periculu ce amenintia cu ruina tierr'a si pre guvernatorii ei. Erogiatiunile superflue trebuie sistate fara indurare, asiă putredulu, ne trebniculu institutu de tiantori sub nume de comiti supremu, trebuie cassatu; legiunea functionariloru redusă de nu la diumetate, cellu pucinu cu a trei-a parte; curtea de compturi, acesta superfetatiune burocratica, carea fara neci unu folosu practic, consume 200.000 fl. pre totu annulu, ceea ce reprezenta unu capitalu immensu, asemene trebuie cassata. Fia-sce care ministeriu are essactoratulu seu, aceste unite intr'unu centru, cu pucine spese, ar face totu aceea ce face adi curtea de compturi, care s'au infintiatu cu scopu că se vedea in cartile guvernului, dar nu vede si nu va vedē neci odata d'în cause binecuvantate; s'a infintiatu totodata pentru a ingrasiă si a ingrossiă lenea camerei deputatiloru, precandu numai acest'a si

a nume oppositiunea ei [este chiamata a vedē in cărtile ministeriului, de joca falsu, ori ba? D'în sinulu camerei se se alega spre acestu scopu commissiune permanente, carea se essamine socotelele guvernului, adeca se lucre camer'a precum nu lucredia. Mai de parte: bulevardisarea capitalei se se sistedia numai decâtu. Mai mare pungasă decâtu acesta intreprindere nefericita n'au potutu se se face pentru a se scote banii d'în pung'a saraciloru contribuabili. S'a mancatu 24 mill. si s'au facutu aproape nemica si ceea ce s'a facutu nu este in folosulu tierrei, dar este in folosulu part. a celloru ce a mancatu diumetate d'în acea summa mare, mai nainte d'a se termina lucrările si inca mai voru se cera tierrei alte summe, ca se mai aiba de unde manca, dar se-si puna poft'a in cuniu, că-ci nu potemu crede, ca Ddiu se fia luatu mintea deputatiloru spre a mai votă asemene bani de preda. — Aceste le insiraramu spre a indegetă cum se potē si cum trebuie a se initiă cur'a cea radicala; era de alta parte ministeriulu se caute a ridică productiunea tierrei si a intreprinderiloru pentru cari s'a spesatu atătu-a spurcu de banu. Asiă d. e. spre a mai usioră sarcin'a ce impune tierrei garanti'a călliloru ferrate d'în Transilvani'a, se nu insiste ministeriulu la 5 junctiuni de odata, punendu stupid'a alternativa inganfata „au 5, au neci un'a“, ci se se multimesca deocamdata cu doue, seau chiaru si cu un'a, lassandu celle-lalte timpului, care deslega mai bine cestiunile si a nume celle commerciali, decum pote inganfarea imperiosa a unor diplomatii, cari afflandu-se in apogeulu maricri credu, că voru domni cu lumea si prin urmare că si-potu impune vointi'a loru altoru-a, pre cari i considera mai nepotintiosi, decâtu ca se cutedie a se oppune insolentiei, ori ca se pretiues ca mai pre susu interesele patriei loru, decâtu celle materiali ori personali alle loru proprie.

Vomu avē occasiuni destulle a mai reveni asup'ra acesei cestiuni, — asta data inchiamu adaugandu câte-va cifre d'în propunerile bugetarie ce ministeriulu au facutu pre anni 1875—1876—1877. inainte, si cari le-a substernutu la commiss. de 21. ca acest'a se vedea in ce modu crede ministeriulu a impucină deficitulu.

Pre cei trei anni erogatiuni ordinare, summ'a t.		214.306,387.
Recerintie extraordinarie,		
pre an. 1875 — — —	29.589,106.	
„ „ 1876 — — —	23.222,816.	
„ „ 1877 — — —	20.595,826.	
Perceptiuni ordinare		
pre trei anni, summ'a tot.	204.532,536.	

tierr'a cea mai inaintata a Austriei, eu mi-am spusu motivele, că: poporul a avutu asemenea se sufferia ca si noi; că tierra acest'a e aproape egale in marime cu Transilvani'a, inse mai pucinu fructifera din natura, că populatiunea ei si adf sta sub asemenea presiune ca si romanii si se mai adangu că singuru m'amu convinsu de vietia cea trista a muncitorului, ba in annulu 1860/1 am vediatu cu ochii cum lancediă poporul — mai alessu muntanii — de fome, asta-di in adeveru positiunea cea trista s'a schimbatu, că si populatiunea pote mncei si castigă, de si totu aceea populatiune a avutu multu se sufferia in tempulu luptelor la annulu 1866.

Boemi'a inainte de 48 eră lipsita de invetiamentu agricolu ca si Transilvani'a; asta-di inse are: scole de agricultura de allu II. gradu doue, de gradulu III. siepte, de gradulu IV. cinci scole practice, cari sunt in legatura cu invetiamentulu elementariu.

Pentru ramuri de agricultura in specia sunt urmatoriele scole, pentru silvicultura 1; pentru pomaritu, gradinaritu si vinitura 2 scole, dupa aceea se mai propune agricultur'a in 420 scole, pomaritul in 444, cultur'a albinelor in 360, si cultur'a vermiloru de metasa in 219 scole, prin urmare in Boemi'a se professedia invetiamentulu

agricolu in 17 scole speciale si in 1,443, alte scole. — In Transilvani'a sunt 3 scole de agricultura, sassesci, de gradulu III. si un'a unguresca de gradu II. si acestea inca de currendu infintiate prin urmare nu sunt inca destullu de bine organizate.

Era in celle lalte scole super iore precum sunt academi'a, gimnasie, liceuri, seminarie, pre cătu sciu eu, nu se propune nimica d'în agricultura. — Inse de sub absolutismulu nemtiescu s'au fostu ordonatu a se propune agricultur'a (mai alessu pomaritululu, cultur'a albinelor si a vermiloru de metasa), inse raru se va gasi scola, care ar' corespunde in deplinu acesei chiamări, afora dora de pucine scole sassesci.

Noi Romanii in specia ce avem? nece un'a scola speciala de agricultura! — si neci intr'o alta scola nu se propune ce-va seriosu despre acestu ramu de atătu-a importantia; ba in scolele, in cari se propună economi'a si mai alessu pomaritul si stuparitul pre tempulu cand neci la nemti nu erau asiă bine organizate, — a degeneratu.

Boemi'a aveă inainte de 1848, un'a singura asociatiune de agricultura, 2 reuniuni pentru gradinaritu si pomaritu; un'a pentru cultur'a hemeiului; si un'a pentru prasirea cailoru, asta-di mai are prelanga acestea

Perceptiuni extraordinarie		
pre an. 1875 — — —	5.723,129.	
„ „ 1876 — — —	5.122,081.	
„ „ 1877 — — —	5.115,581.	
Deficitulu totalu		
pre an. 1875 — — —	33.639,108.	
„ „ 1876 — — —	27.373,866.	
„ „ 1877 — — —	25.257,376.	

D'în aceste a se scadē economiele si plusulu d'în reform'a dărilor pre cei trei anni, de trei ori câte — 12.608,905.

Remane deficitu neacoperitu:

pre an. 1875 — — —	21.030,202.
„ „ 1876 — — —	14.764,960.
„ „ 1877 — — —	12.648,470.

Va se dica tota sciinti'a economiei de statu a ministeriului nu se estinde mai de parte decâtu, in casulu cellu mai bunu, — firesce daca s'ar adeveri si acest'a, — d'a reduce progressiv erogatiunile anuale astfelu, ca deficitulu triennale de 87 milioane se se impucine pana la 58 mill. adeca tota sciinti'a ministeriale se reduce la espedientulu d'a face mai pucine detorie, dar totu-si a continuă cu elle, si la neinsemnat'a economi'a de 29 mill. acest'a inca in cursu de trei anni. Frumoseca summa, dar quid hoc ad tantam sitim? Ce va fi cu celle 58 milioane? De unde si cum se voru accoperi? Prin noue si noue imprumuturi. Dar cum se voru platī celle vechie? Candu tote averile statului sunt dejă opemorate dar creditulu inca inceta pentru unu statu ce nu mai are bunuri disponibili, dar... ce se mai insirăm: Diosu! cu acestu ministeriu si diosu! cu ori care nu s'ar resolve fara sivoaire, a sistă indata totu deficitulu, pentru că altu mediulocu de scapare nu mai este, era cellu ce nu vre mediulocele, nu vre neci scopulu. Cu carpiturele nu se face lucru mare. Ne tememu forte că neci commiss. de 21, neci majoritatea camerei nu voru avē resolutiunea barbaresca d'a se apucă de cur'a radicala, ci se voru multumi cu carpiturele si poteciturele ministeriale, pana candu cutitulu va ajunge la ossu, atunci inso va fi tardiu era cei vinovati cu compliciti loru d'înpreuna voru merită, ca tierr'a se-i alunge ca pre nesce omeni incapabili si se arunce dupa ei cu bal....

Invetiamentulu adultiloru.

Scaunulu scol. d'în Pest'a, — afflandu, că ministrulu instructiunii publice, d'în motive economice, ar fi suspinsu instructiunea adultiloru si că ar fi stersu insu-si d'în bugetulu său summ'a de 60,000 fl. affectata spre acestu scopu pentru essercitiulu annulu 1874. — au adressatu ministrulu rogarea, ca se revoce suspinderea instructiunii adultiloru care si pana acum au datu rezultate imbucuratorie, cari cumpenescu mai multu

inca 81 asociatiuni si reuniuni; si mai are pentru unele ramuri in specia si anume: pentru silvicultura 2; pentru gradinaritu si pomaritu 1; pentru cultur'a hemeiului 2, pentru cultur'a albinelor 15; pentru cultur'a vermiloru de metasa 6, pentru redicarea culturai iinului 1 reuniune si 1 clubu economicu.

Inse acuma, Boemi'a are una asociatiune generala, 81 asociatiuni economice ma mice si 32 reuniuni s. a.

In Transilvani'a dupa cum sciu nu esiste neci un'a asociatiune speciala de agricultura.

Sassii au una societate generala si mai multe reuniuni sub numirea „Landesculturverein“ inse in specia pentru agricultura, neci un'a.

Ungurii asemenea au mai multe asociatiuni, inse in specia pentru agricultura, numai unu clubu. — Romanii au un'a singura societate generala cu 22 reuniuni.

Societatea si reuniunile au de scopu „cultur'a poporului romanu.“ In privinti'a invetiamentului in genere si pentru incuragiarea meserieloru a lucratu cu mare activitate, pucinu a facutu in privinti'a agriculturii in specia.

Dupa cătu mi-e cunoscutu societatea a inceputu si in asta privinti'a activitatea

decātu summ'a ce se spesedia. Comisul scaunului ess' la publicitate si riele incepura, cu totu dreptulu, a m'ă in favorea instructiunii adultiloru imputandu ministrulu economi'a applicata, că-ce a economisă chiat instructiune, care adducē camete inde si a economisă o summulitia, precu milioane se spesedia pre alte scopu productive, este: a fi eftinu la fari scumpu la territie. Ministrulu prin comunicatu in foia off. respundē n'au stersu summ'a de 60,000 fl, ce contr'a aceea s'a luatu in bugetu scopulu amintitu si camer'a au si tu-o, inse — fiindca pentru esserciti annulu 1873. se votasse, totu pre scopu 70,000 fl. dar d'în cauza, că tiamentulu adultiloru luasse astfelu dimensiuni, cătu nu numai celle 7 mii se spesara, ci socotelele d'în an. a. tr. substernute ministrulu mai taru unu supererogatu de 55,00 fl. nu s'au platitu inca invetiatoriloru. sta restantia, d'ice ministrulu, trebuie apperatu se se platesca invetiatoriloru cu inceputulu annulu cur. si astfel platindu-se restantie aceste, cu 5000 ce mai remanu, cari inca sunt in Novembre si Decembre 1873, pentru acellu scopu cuprinse. nouu su de instructiune nu se pote incepe aceste tote inse, adauge ministrulu vetiamentulu adultiloru se va incepe tota intemplarea in Octobru 1874. si mai acum in lunele Jan. Febr. si Martie va pausă. Acest'a este, inchiata ministrulu, caus'a sistării trilunari a instructiunii adultiloru si inca astfelu de cauze, pentru că „necessitas frangit legem“ nu s'a potutu inlatură. — Confessio assiomei „audiatur et alter'a pars“ — ramu si responsulu ministrului, ca torii nostri se pota judecă in cunnoștia de causa a sup'ra stării lucrurului vedindu că intru adeveru lipsă este tare decâtu vointi'a omului, fia chiaru ministru, se absolve pre D. Trefo peccatulu d'a fi nesocotitu pentru lune d'în estu-annu invetiamentulu adultiloru. — Summele affectate pana in bugetu voru deveni d'în annu in totu mai insuficiente, dupa cum se va progressă invetiamentulu adultiloru si D. ministru luandu invetiamentulu d'în privinti'a annulu tr. va pune pre vintu in bugetulu său si va cere camerei votă spre acestu scopu salutare sau mai mari in serie progressiva.

Generalulu Traianu Doda si opiniiu pigmeiloru.

Incidentulu ce lu-vomu accentuă la valle este multu mai ponderosu si momentosu, decâtu ca se n'avemu cu a-lu sulavă si constată la tota occasiune

sa, si inainte cu cătu-va anni a si essu unu concursu pentru edarea unei cărți de agricultura.

Facia cu progressulu ce s'a factu in Boemi'a, Romanii, potu d'ice, n'a unu facutu nimic'a.

Totu prin date se cuvine se documentu, că prin desvoltarea sciintieloru, immultirea, intiellegintiei cu cunoștia agricole, productiunea s'a maritu. Statistia ni arreta proportiunea despre folosire invetiamentului si anume:

	in Bohemi'a	in Transilvani'a
aratate 428.64 mil. p.	140.61 m. p.	
vinie 0.31 „ „	10.26 „ „	
fenatia si		
gradina 98.98 „ „	68.43 „ „	
pasciuni 68.40 „ „	62.46 „ „	
paduri 263.88 „ „	503.34 „ „	
diff. alte		
culture 1.21 „ „		
pamentu		
nefolositu 41.45 „ „	269.69 „ „	

Spre scurtare vomu amentu numai productiunea pamenturiloru aratorie si potemu face asemenarea, luandu unu scadiutu intre productiunea Bohemiei si Transilvaniei mai cu inlesnire vomu potu tote in bani.

venita. — Precum vedem, unora li placé a crede, că numai orb'a întem-
plă a făcutu pre generalulu Traianu
d'a deputatu in camer'a Ungariei, chiaru
d'unu'tempu, candu nemulțumirea si ama-
narea poporeloru de sub egemoni'a ungu-
re este aproape a se manifestá prin fapte;
era d'eu, că alegerea cu acclamatune
la Caransabisu este d'a se multumi nu
unei amagiri, la carea ei n'au fostu
gatiți, pentru că nu li-a potutu trece
la minte, ca tactic'a militare s'e fia ap-
licabile si practicabile si pre terrenulu
stic.

Atătu celle intemperate înainte de ale-
re, cătu si mai vertosu rezultatulu splen-
tu si imbucuratori ne dispensedia d'a do-
li aiurarea omoniloru, cari si-iau acum
oginulu la assemeni espectoratiuni nete-
nice. Solidaritatea esemplara si entusi-
nulu poporului pre ei i genedia si nelini-
cece, si pentru aceea nu voru s'e appre-
cesca dupa meritu si adeveru actulu mo-
mentosu si s'e dee tributulu cuvenitu acellui
rbatu, care in prim'a linia s'a facutu
annu de increderea unei provincie, a unui
tiu de tierra, si prin acest'a demnu de
crederea toturoru Romaniloru.

Inse ceea ce loru li causedia supe-
re, noue ni face cea mai mare bucuria.
Limba loru tradedia inversiunarea si reu-
tea loru, asiá nice noi nu ne vomu s'fi a
espressiune bucuriei nostre. Constatămu
ci cu placere si viua satisfactiune, că in
ulu camerei deputatiloru Ungariei ocupa
a-di locu si unu generalu, si acestu ge-
ralu este romanu adeveratu, fiu credin-
u allu natiunii romane, alesu deputatu
acclamatune din partea a 6000 de cetă-
ni, cari acum pentru prim'a data si-esser-
ara sublimulu dreptu d'a-si alege si tra-
te reprezentante in corpulu legiuitoru.

Aceste grave consideratiuni, cari stau
cea mai strinsa legatura cu rezultatulu
egerii de la Caransabisu, facu domniloru
guri si creatureloru loru de alta limba,
are dorere de capu; ei semtu si vedu, in-
li e rusine s'e spuna pre facia, că alegere
de deputatu in comitatulu Severinului
te una grea lovitura pentru ei, este unu
mau, care nu li prevestese bine pentru
pitoriu. Pentru aceea poternicii domni,
ca ar fi avutu destulla potere, d'intru in-
pu s'ar fi incercatu a impedece alegerea
generalulu Doda; inse ei, dupa ce au pi-
itu pulsulu prin addictii loru, au veditu
s'au convinsu, că nice cu fondulu de dis-
situne, nice cu intimidari si ammenin-
ri, si cu atătu mai pucinu cu promisiuni
sierte, nu voru fi in stare a sta la lupta
barbatulu poporului. Astfelu standu lu-
ulu ei au afflatu de bine a se da dupa
ru si a simulá cea mai mare incredere
tra candidatulu poporului romanu. Pre-
ndu unii taceau ca piticulu, altii bucinau
e tote tonurile, că generalulu Doda este

candidatul partiei guvernului, de-ora-ce in
adunarea de la 8 Decemvre a. tr. dinsulu
a dechiaratu, că recunosece pactulu duali-
stion, că recunosece limba magiara de
limba diplomatica a tierrei, era cu privire
la nationalitati nu doresce, decatu ca elle
s'e-si pota crece prunci in limba materna
a loru.

Simularea acest'a s'a continuatu cu
multa persistintia si abnegatiune pana dupa
proclamarea dlui generalu de deputatu, candu
apoi pigmeii nemernici, arruncandu josu
masca ce li accoperiá perplexitatea, ince-
pura a strigá in gur'a mare „amagire,
tradare!“

Ca s'e nu intru mai adancu in detaiuri,
voiu s'e mentionediu pre scurtu numai atata,
că de la alegore incoce foiele unguresci de
tota colorea nu mai inceta a publicá core-
spondintie si interpellatiuni, prin cari nisee
magiaroni interessati provoca pre d. gene-
ralu, ca s'e-si dee sama de attitudinea ce a
lantu in tempulu din urma. Ei pretindu
intre altele, că programm'a ce d. generalu
a publicatu-o in preser'a alegerii, n'ar fi
identica cu credeulu Dsalle politicu, desfa-
siuratu in adunarea de la 8 Dec. an. tr., ci ea
ar contineá, cu privire la cestiunea de na-
tionalitate, nisee puncte si premiasse, cari
stau in cea mai flagranta contradictiune cu
assecurările date atunci de d. generalu, pre
a caroru base d'insii l'au proclamatu de can-
didatu allu loru. Deci, pre langa aceea
că acesti domni fanfaroni nu voru s'e recun-
nosca programm'a dlui generalu de autentica
si genuina, ei mai au inca si cutediati'a
d'a provocá acum dupa alegere pre depu-
tatulu poporului romanu Traianu Doda, ca
s'e se justifice, s'e dechiaré că nu voiesce in-
tru tote si pentru toti egal'a indreptatire si
libertatea deplina. Ei apelledia la caracte-
rulu seu de cavaleru, la pusetiunea sa, si
insista cu impernentia a-lu face s'e se le-
pede de sentimintele salle romanesce, s'e
renuncié a intrá in lupta pentru sant'a
causa a poporului romanu, pentru interes-
sele Romanismului.

Fia inse siguri domni egemonisti si
toti proselitii loru, că mai currendu se voru
lepedá ei de idolulu carui-a se inchina asta-
di, decatu d. generalu Doda de drapelulu
Romanismului. Puna-si mai bine poft'a in
cunui si nu se mai faca de risu, că-ci —
precum bine sciu ei, — nu cu pigmei si
mameluci au de lucru, ci cu unu barbatu
de caracteru si vertute, de anima si sentiu,
care luptandu pentru drepturile si interesele
unui poporu impilatu, lupta pentru dreptu si
dreptate, lupta pentru adeveru.

Firmi in convictiunea, că d. generalu,
si pre venitoriu ca si pana aci, nu se va
lassá a fi condussu decatu de intioleptiunea
si anim'a D-salle, lu-felicitămu si salutămu
cu bucuria in s'furile intrepidiloru luptatori
ai poporului romanu.

Graminiu.

Boemi'a a produsu :		mesure austr. scolitu	
Grâu. 5,556,000	6 fl	=	33,936,000
Secara 14 milioane	4 fl	=	56,000,000
Ordiu 8 „	3 fl 50	=	28,000,000
Ordiu 13 „	1 fl 50	=	19,500,000
Cucurudiu 9000 m. a.	2 fl 50	=	31,000
Ortofi 16 milioane	1 fl 50	=	24,000,000
Ortopitia 600,000 m. a.	6 fl	=	3,600,000
Legume (fasole bobu)			
mill.	8 fl	=	8,000,000
Orzo, hirisca 1.414,000			
mesure	2 fl 50	=	3,535,000
Lucerna, fina 15 m. c.	2 fl	=	30,000,000
„ sementia 50,000			
menține	30 fl	=	1,500,000
secele de zacheru 5 m.—	fl 60	=	3,500,000
amei 44,979 cent.	92 fl	=	4,138,068
sau si cannepa in pretiu de			9,578,500
Pomaritul adduce unu bitu insemnatu, că-ci Bo- mi'a are preste 18 mil. mi, inse fiindca nu e spe- cicatu, căti d'intra ace- sti pomi suntu pre locurile istorie, nece că vomu ar- dece pretiu.			
Summ'a productiunei	fl	=	225,918,568

Assemenea reprezenta tote
animalele (calculatu cu pre-
ciulu mediulociu) summ'a de fl 81.805,000

In totalu . . . fl 307.723,568

(Aici nu s'a pusu productiunea insem-
nata a merelor, s. a. nu s'au lantu in con-
sideratiune adeveratulu precu allu fructe-
loru in Boemi'a, care e cu multu mai mare că
in Trans.)

Productiunea Transilvaniei e urmatori'a

mes. austr.	
Grâu 3.083,000	á 6 fl = 18.258,000
Secara 2.683,000	á 4 fl = 10.732,000
Ordiu 1.609,000	á 3 fl 50 = 5.631,500
Ovesu 3.684,000	á 1 fl 50 = 5.526,000
Cucurudiu 3.630,000	á 3 fl 50 = 12.705,000

In lipsa de date autentice s'e ni-se per-
mita aluá arossimativu că cellelate pro-
ducta :

Cartofi 1.000,000 m.	1 fl 50	=	1.500,000
Rapitia 200,000 m.	6 fl	=	1.200,000
Legume (fasole, bobu)			
1.150,000	8 fl	=	10.000,000
Meiu, hirisca 1.500,000	2 fl 50	=	3.750,000
Linu si cannepa asse- menea, Boem. de		=	9.578,500
Lucerna (fenu) 2 1/2 mil. centen.	2 fl	=	9.000,000

Sementi'a de lucerna si he-

Camer'a deputatiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 22 Ianuaru 1874. —

Dupa vorificarea processului verbalu din
sied. precedentá, presiedintele annuncia mai
multe petitiuni din partea municipieloru,
cari d'impreuna cu celle presentate de mai
multi deputati se trecu la commiss. de pe-
tit. — Deput. croatu Derenciciu si-pre-
senta literale credentiunale, cari assemene
se transmittu la commiss. verif. permanenta.

Ludovicu Csernátony adressedia mi-
nistrului presiedinte urmatori'a interpella-
tiune: In 11 Jan. s'a implinitu dejá annulu
de candu totu d-sa a intrebatu pre guvern,
că are de cugotu a presentá unu proiectu
de lege despre modificarea legii elect. din
1848 (art. V.) in unu tempu accomodat,
candu crede că camer'a va poté fi in stare
s'e-lu iee in matura consideratiune si in dis-
cussiune meritoria. Oratorele face attentu
pre guvern, că in tempulu cellu mai d'aprope
pote s'e aiba locu una noua alegere pentru
dieta, si ar fi forte reu si tristu, daca si
aceea s'ar essecutá totu pre basea legii ve-
chie. Legea din 48 a proclamatu marile
principi de urmatu, inse detaiurile pentru
prasse nu le-a potutu elaborá; deci guver-
nulu s'e despuna a se face cellu pucinu li-
stele elect. permanente si s'e iee dispusetiuni
contr'a mituiriloru, a volniciloru si cu pri-
vire la incompatibilitate.

Ministr. presied. Szlávy respunde, că
evenimentele intrevnite au cam delaturatu
acestu obiectu de la ordenea dllei, inse
proiectulu in acest'a privintia e gat'a si
cătu mai currendu se va si presentá came-
rei. Inse candu va poté fi camer'a in stare
s'e-lu iee in desbatere, acest'a nimene nu o
pote spune.

Csernátony observa, că de presente cam-
er'a nu se ocupa cu situatiunea financia-
ria, si daca guvernulu va dechiará, că do-
resce s'e vedea proiectulu de lege elect. cătu
mai currendu deliberatu, camer'a lu-va de-
liberá. — Camer'a iea actu despre respun-
sulu ministrului.

Vincentiu Babesiu: Am s'e adressediu
ministrului affaceriloru interne una inter-
pellatiune referitoria la alegerea din Pan-
ciov'a. Si acesta interpellatiune a mea este
numai una intregire, unu supplementu la in-
terpellatiunea ce s'a adressatu dlui minis-
tru in sied. de la 17 l. c., precum si la res-
punsulu datu de dl. conte, acum ministru
responsabilu. — In responsulu seu d. mi-
nistru a incarcatu parti'a nationala din
Panciov'a cu totu foliulu de acuse. Ellu a
insiratu motive si date, pre cari eu cellu
pucinu nu le-asiiu fi amintitu, pentru că le
tieniu absurde. Intre altele d. ministru a
d'issu, că unulu seuu mai multi deputati au
calleoritu prin acellu cercu, si că unulu
d'intra ei s'a presentatu poporului ca emis-
sariu allu imperatului, crediendu că pre
acesta calle va castigá pre alegutori pentru

meiulu, cari se producu in
Transilvani'a, suntu prea
neinsemnate.

Summ'a . . . fl 882,000

Animalele reprezenta capi-
talu de fl 80.920,000

In totalu fl 162.802,000

Aceste assemenări ni dau urmatorielle
resultate: pre candu in Boemi'a vinu la 22
jugere pamentu productivu, unu jugeru ne-
productivu, in Transilvani'a vine la 4 ju-
gere pamentu productivu, unu jugeru ne-
productivu, mai precisu; Transilvani'a are
de 5 1/2 ori mai multu pamentu neproductivu
decatu Boemi'a.

Pamentulu aratu allu Boemiei repre-
senta unu capitalu de 3 ori mai mare de-
cātu Transilvani'a.

Ba chiaru summ'a animaleloru repre-
senta unu capitalu mai mare decātu Tran-
silvani'a, de si in Transilvani'a vitele se
potu tiené cu multu mai lesne.

Statistic'a ni arreta că in Boemi'a se
occupa cu cultur'a pamentului numai 1/3 mil-
lione barbati (necomputandu femeile si copii
sub 14 anni) mai ca in Transilvani'a si asiá
potemu vedé in cătu se pote immulti pro-
ductiunea pamentului prin redicarea intelle-
gintiei si crescerea de barbati speciali s

cand datulu nat. — D. ministru n'a numitu
mai d'aprope pre acellu deputatu, (strigátu:
Dar pentru ce, că-ci lu-cunoscemu noi
prea bine!) inse foiele guvernamentali l'au
numitu, si dupa elle neinsemnat'a mea
persona ar fi fostu acellu deputatu. — Acu-
m'a sciu eu, ceea ce pana acum n'am scitu,
că pentru ce am fostu incongiuratu de potere
armata indata ce am intratu in numitul cercu.
(Strigátu: A fostu tare correctu si la locu!) Pote
că dupa Dv. una assemene procedura a fostu
la locu, cu inse nu voiu s'e affirmu contra-
riulu, ci d'eu numai „hodie mihi, cras tibi!“
— Chiaru si n'mai a presuppune, că popo-
rulu, indate ce cine-va i se presenta ca
emissariu imperatescu, si-uita indata de gu-
vernulu seu, care domnesce de siepte anni
si dispune de tota pot' rea, — chiaru si nu-
mai a presuppune asiá ce-va, insemna a da
guvernului attestatu de paupertate. (Ap-
plause in stang'a estrema!) De altmintrelea
tota istori'a cu emiss. imp. esto inventiune
insipida.

Guvernulu a voitu cu totu pretiulu s'e-
si faca partida, si spre acestu scopu s'a fo-
lositu de mediuloce si neertate, si degrada-
torie. Ellu a impusu autoritatiloru s'e faca
servicie de cortesi, si totu spre acestu ser-
vitiu a ingagiatu si pre unu capu beserice-
scu, pre care numai cu conditiunea „egalei
indreptatiri a nationalitatiloru“ l'a potutu
castigá. — Oratorele insira apoi o multime
de gravamine, si anume, că alegutori au
fostu opriti si impedeati a merge la loculu
de alegere pre callea pre care au appucatu,
că indosiertu se provocau la lege, de-ora-ce
functionarii statului aveau d'a ascultá de
instructiuni speciale, că cortesii guvernului
faceau alegutoriloru totu felulu de promis-
siuni. Oratorele doresce ca investigatiunea s'e
se estinda si a supr'a partidei guvernului.
Suspitiunile că nationalitatele gravitedia in
afara sunt netemeinice; elle sunt credintose
patriei, si alegu barbati din oppositiune nu-
mai din acellu motivu, care face si pre un-
guri a face oppositiune. — Oratorele face
in fine urmat. interpellatiune :

Avendu in vedere, că facus'a referitoria
la agitatiuni ilegali este reciproca, adeva
ea cade a supra ambelor partite, cari au
lantu parte la alegerea din Panciov'a; con-
siderandu apoi, că investigatiunea ordonata
de d. ministru, daca vr'e s'e fia justa si li-
bera de patima de partita, trebeu s'e fia pu-
blica, nepartiale si omnilaterale: intrebú pre d.
ministru că facutu-a dispusetiuni in asta pri-
vintia? daca da, cari sunt acelle dispuseti-
uni? Era daca n'a facutu, este ellu aplecatu
a ordoná, ca investigatiunea s'e fia omnila-
terale, nepartiale si publica, pentru ca ast-
felu s'e se affie adeverulu cu privire la pro-
cederea ambelor partite? — Nefindu mi-
nistrulu de facia, interpellatiunea i se va
presentá in scrisu.

Camer'a trece apoi la ordenea dllei.
Dupa motivarea reportoriu lui si discursurile

vomu vedé, cătu mai au Romanii de facutu,
pana ce ar' ajunge la gradulu acellu-a?

Agricultur'a e fundamentulu care dá
nascere industriei si comercielui ajuta
desvoltarea sciintieloru si a artelor, Boemi'a
ni pote da si in asta privintia esemplele
celle mai invederate, că-ci inca la annulu
1859 se numerau 526,500 industriari, fabri-
canti si comercianti (escludendu diuarii,
servitorii, femeile si copii sub 14 anni) si
7,000 literati, artisti si advocati (afora de
preutime, functionari si soldati).

In Boemi'a essistu asta-di 37 fabrice
pentru torsu, in cari se lucrédia cu 219.834
fuse. La an. 1860 in Boemi'a erau in acti-
vitate 52 topitorie pentru fieru si 150 bái,
15 fabrice pentru masine, 16 fabrice de
porcelana si vase de pamentu, la 100 fa-
brice de sticla, preste 60 fabrice de zacheru
si altele.

D. Alessandre ni spune că Boemi'a pos-
siede celle mai multe masfne de aboru (1191)
era Transilvani'a numai 13.

(Va urmá.)

cătoru-va deputati, proiectul de lege referitoriu la regularea catastrului de dare de pământu se accepta de base a desbaterii speciale. (Despre acesta desbatere vom vorbi în nr. proximu. Red.)

Presedintele vré se redice sied., înse ministrul de interne Szapáry cere cuventu. — La începutul siedintei, dîce ministrul, candu d. deput. V. Babesiu si-a facutu interpell. cătra mine, n'am fostu de facia; me rogu deci se mi se permita a responde acum. A luá responsabilitatea pentru faptele, assertiunile si comunicatele, ce d. deputatu le-a cetitu în foiele guvernamentali, nu me tînu obligatu. Inse cu privire la celle ce am desfasuratu în respunsulu datu la interpell. d-lui Em. Huszár inca si asta-di (?) iean asupra-mi respunsabilitatea. — Mi s'a comunicatu officialmente, că unu membru allu camerei s'a prezentatu poporului ca emiss. imp., că în acesta calitate a sa ambla prin sate si agitedia contr'a legii si a assistintiei statului. Acesta inculpare o sustienu si acum, de si nu o presentediu ca faptu doveditu, ci numai ca arre-tare officiale.

Daca inculparea se va dovedi de nefundata, mi-voiu tîne de detorintia a reportá camerei despre acest'a. Nu insinuatuni anonime, ci comunicate subscrisse am primitu, cari mi-garantiedia despre adevverulu acestoru fapte. Assertiunea d. deput. că ou asiú fi datu ordenu officialilor, ca se nu asculte de lege, ci numai de instructiunea, mea o respingiu si dechiaru de neadeverata. Assertiunea, că guvernulu a passitu ca partita si a ingagiatu spre cortesie chiaru si membri ai clerului, inca o contestediu. Si chiaru de s'ar fi facutu asemeni passii, ei n'au avutu nice una influentia, de-ora-ce chiarn preutii cu crucea în frunte predicau si agitau mai tare contr'a guvernului. Cumca una parte a alegatorilor a fostu condussa la loculu de alegere pre alta calle, si nu pre aceea, care voiau ei, este adevveru; inse acest'a s'a facutu din motivu, ca nu cum-va la inteliure cu alegatorii din partit'a contraria se se nasca freoári si chiaru ciocniri. Asemene e adevveratu, că d. deput. a fostu scossu si alungatu din mai multe sate, pentru că d-sa agitá în modu ilegalu. — La assertiunea, că guvern. dupa siepte anni de activitate n'a fostu în stare a-si formá una partita în Panciov'a, respundu cu aceea, că despre una activitate de 7 anni nu pote fi vorb'a nice cu privire la celle-lalte parti alle tierrei, si cu atátu mai pucinu cu privire la confín. milit. unde influentia guvernului se datedia numai de vre-o căta-va lunc. Cu privire la assecurárele d. deput. că poporulu nu gravitedia în afara, observu numai atát'a, că flumur'a cu emblem'a Serbiei, apoi programm'a candidatului nat. dovedescu destulla gravitatiune în afara. — Acum veniu la interpellatiune si assecuru pre d. deput. că daca vre-unu officialu de la administratiune a facutu vre-unu abusu, d-sa pote se cera, ca nu numai acellu officialu, ci, daca va afflá de lipsa, chiaru si eu se fiu chiamatu inaintea tribunalului. Totu asiú i stá d-salle în libera voia, a-si dovedi assertiunile pre calle legale. Inse daca nu va poté face acest'a, i tragu la indoiela dreptulu, d'a passí aici contr'a guvernului cu acus'a de partialitate. (Applause.)

V. Babesiu observa, că ministrulu tocmai la intribarea principale a interpellatiunii salle n'a respunsu; ministrulu este reu informatu, ceea ce d-sa va dovedi pre alta calle. Emblem'a de pre flamur'a dessu mentionata nu este alt'a decâtu emblem'a de pre flamur'a AEppului de Carolovitiu. Oratorele nu este multitudine cu respunsulu ministrului, cere deci ca interpellat. se se puna la ord. dillei. — Camer'a inse, afara de stang'a extrema si daput. nat., ica actu despre respunsu.

Sied. se redica la 2¼ ore d. m.

Thali'a Romana in betran'a Vindobona.

Mai multa bucuria ca în momentele presente, candu scriu aceste sruri, inca nu a simtitu anim'a mea; nu, si de trei ori dîcu nui că-ci am se impartiescu natiunei melle una scire, pre cătu de neaseptata si rara,

pre atátu si de placuta si interessanta, adeca despre „Thali'a romana in betran'a Vindobona.“ Istori'a nu ni naredea, ca acesta urbe gigantica se fia tráitu momente, candu limb'a dulce si farmecatoria a romaniloru se se fia auditu resunandu de pre binna. Potu dice dar' cu dereptu cuventu, că dillele de 16 si 17 Jan. c. n. a. c. formedia epoca în capital'a Habsburgiloru pentru natiunea romana.

Colon'a romana de aici si cu deosebire societatea acad. Roman'a juna a salutatu aceste momente cu totu entusiasmulu. Bravulu nostru artistu dlu Ionescu si prea stimat'a-i socia dn'a Epifani'a, provocati de una idea forte sublîma si-propussera se pelerinedie pre unde numai essista ver' unu suffletu de romanu, ca se descepte Romanismu adevveratu în tote anitele remane, care de unu tempu în coce se paru a fi amortite. Intreprinderea nobila va fi notificata cu litere de auru în colonelul marelui sacerdote allu cugetarei, că-ci effectulu artei, ce confessedia, e admirabilu.

Ca pretotindenea, asiú si aici în Vindobona dibaciulu nostru artistu a insuffletitu romanimeo de minune prin celle doue representatiuni din serele de 16 si 17. l. c. — În ser'a prima dlu Ionescu ne-a amusatu cu cinci bucáti, despre cari voidu se vorbescu în detaliu, ar' trebui se abuzezu de ospitalitatea Onorabilei Federatiuni, că-ce multe, forte multe ar' trebui se amintescu. Dlu Ionescu în representatiunea asta ni-a spusu, ce insemnedia a fi romanu adevveratu; distinsa attentione merita „Munteanulu“ si „Pandurulu cersitoriu“, unde multu a escellatu artistulu nostru prea iubit. Vedi în bucat'a prima devotamentu cătra patri'a periclitata, er' în a dou'a cum betranulu incovoiatu de numerulu anniloru, incordandu-si nervii tempiti, instruedia generatiunea juna, si insuffla focu aprinsu în nervii ei tineri! Onoratii lectori nu-si voru face imagine mai buna despre aceste doua bucáti, decâtu daca si-voru aduce amente cum culminedia unu testu entusiasmatu, candu e reproducusu cu o dibacia mai multu de cătu originala. Nu a uitatu artistulu nostru nice de relele, ce bantuie tierr'a. Dsa a flagelatu cu tota poterea artei salle pre fanarioti în „Greculu amorisatu“ si pre jidani în „Herscu Boccegiulu.“ Amabil'a domna Epifani'a prin vocea-i melodiosa si farmecatoria a seceratu applause frenetice în „Greculu amorisatu“ strapunendu spiritele în regiuni ceresci. „Adio-ulu“ dsalle se pare că si acum mi strabate anim'a.

Finindu-se acesta representatiune prea interessanta si prea rara aici în Vienna, betrani si teneri căti fura fericiti se se delectedié, toti ca unulu grabira se-si manifestedié multumirile loru celle mai caldurose facia cu Artistulu bravu.

În ser'a a II din 17 l. c. dlu Ionescu totu cu aceea-si dibacia benevoi se ne mai delectedié inca odata. Ah! ce originalitate în „Ciobanulu“! Cu căta potere spirituala ni-illustredia artistulu benevenitu amorea de patria! Cum condamna pe trantorii, cari numai sugu pe biet'a Romania, si pre negatii marsiavi, cari nu se sfiescu a da man'a cu dusmanii, contr'a mamei care i-a leganatu si laptau! Dar' amorulu cellu sinceru, unde si cene pote se-lu produca mai originalu ca dlu Ionescu în „Ciobanulu“!

Nu mai pucina attentione merita „Herr Strousberg“ unde nu sunt de locu crutiati cei ce dederu tierr'a unui veneticu si-lu lassara se se imple de bani ca unu stupu.

Asemenea tote celle lalte piese fura pe cătu de instructive, pre atátu si de bine produse; bravulu nostru a seceratu applause generali. Dorero inse! că localulu fu prea micu pentru unu artistu atátu de escellent! Dupa cum am intiellesu va se pasiesca dlu Ionescu pre bin'a de aici d'in „Orphaeum“ unde vomu scí apretii mai bene talentulu dsalle teatralu. Sacrificiele credu că nu-i fure recompensate, dar' suvenirile, ce dsa le-a seditu în animile romane d'in Vienna voru compensá totulu, că-ce teneri si betrani căti fure partasi la acelle representatiuni romanesce voru pastrá pana la mormentu în memoria acelle momente incantatorie.

Ah! cătu ar' fi de bine candu tierrele romane ar' possiedé teatre! Fia baremi ca tota provinci'a se aiba unulu! Atunci nu am vedé atáta apathia, neci atáte fractiuni, că ar' essiste numai una partita tare, neinvingibila, dar' natiunala; atunci ar' dispáre si Carpatii, ce despartiescu pe frate do allu seu frate, chiaru asiú procum secara si unde fatale alle Milcovului, ceea ce inca în partea ceea mai mare avemu se o multumimu Thalei Romane!

Fia dar', ca Thali'a romana se-si redice fruntea candida prin cetáti si chiaru prin sate!!

Era bravulu nostru dlu Ionescu i dorrescu se aiba totu acellu effectu spiritualu, pre unde va cercetá pre fratii sei romani!!! D-dieu se-i incorunedie passii cu successulu cellu mai stralucitu!!

Vienna 23, Ianuaru 1874.

Coresp.

VARIETATI.

(Istori'a unui assassinatu misteriosu în Bucuresci.) — În un'a din dillele trecute, cas'a Domnei X... veduva avuta, din strad'a R..., fu teatruulu unui assassinatu misteriosu.

Pe la 9 ore, de deminetia, servitorea Domnei X... voi se intre în camer'a domnei salle, spre a-i aduce dupa datina cafeu'a si a o ajutá se se gatesca. Cerca se intre, usi'a erá incuiata. Batú usioru în usia; nu primi nici unu respunsu,

— Nu s'a desceptatu inca, disse servitorea, si se departá.

Peste unu patraru de ora reveni era-si si voi se intre, inse asi'a erá totu incuiatu. Nu banuí nimica d'o cam data si disse în sine:

— Tardíu se scola coconiti'a asta-di; a jocatu multu a sera la balu; e ostenita.

Dicandu aceste, servitorea se hotari se se duca în camer'a ei de josu si se ascepte mai bine ca s'o chame domna-sa susu cu clopotiellulu.

Asteptá o ora în desiertu.

Ingrigita ore-cum de intardiarea acest'a, reveni, usi'a erá totu incuiatu. Batú de doue ori si nu primi nici unu respunsu. I se parú, inse, ca aude unu sgomotu nebusitu în camer'a domnei salle, se opri se asculte si incepu se aiba celle mai ciudate banuele. Istori'a brutariului, furatu individualmente din casa lui, de pe Podulu Tergului-d'Alara, i trecu tota pe din aintea ochiloru incepu se tremure de frica. Apoi, de o data, ingalbeni si sioval: asta-data nu mai erá parere seu inchipuro; ea audisse bine unu sgomotu surdu si straniu în intru. Incepu se bata în usia si se strige pe domna-sa. La prim'a bataia droptu respunsu, sgomotulu din intru se repeti mai cu taria, inse incetá pe data. Servitoria batú a do'a, a trei-a, a patr'a ora: nici unu respunsu, nici unu sgomotu. Batú a cinci-a ora cu pumnii: nimicu. Negressitu ca domn'a X... erá morta seu omorita în camer'a ei. Servitorea incepu se tipe si toti collegii ei alergara. Ea le povesti totu ce se potrecusse. Voira se sparga usi'a, casele inse erau reparate de currendu si usi'a, fiindu noua, resistá la tote opintelele loru. Alergara la despartire si se intorsera cu sub-comissarulu, insocitu de doi epistati. Comissarulu tramise pre data la unu lacatariu, care venindu sparse brosc'a usiei si intrara cu totii.

Camera domnei X... ca tote camerele de veduva avuta si tenera, da intr'unu micu budoru, print'r'o usia accoperita cu perdele de ripsu bogate si de colore galbena ca si mobilele.

Camer'a erá gola; asternutulu în desordine par'ca arretá că aceea care dormisse în ellu, fusesse redicata prin violentia. Tapetulu erá sgarcitu si miscatu din locu; budorulu n'aveá nimicu schimbatu; perdelele de la usi'a budorului erau sgarcite si date la o parte ca si tapetulu.

În fine unulu din agenti scose o esclamaré.

Uitati-ve, aici! disse ellu cu importantia. Se uitara si veduira, în adevveru, câte-va pete de sange langa covoru; mai de parte o peta mai mare, si mai spre coptoriu

alt'a si mai mare. Fara indoiela se sesse aci o crima asup'r'a persoanei D. X... Se luara dupe urm'a sangelui diura că perdelele galbene alle budoru erau asemenea mangite diosu de sange.

De securu, disse sub-comissarulu harii intrandu, biét'a femee s'a repara usia, ca se scape; ei au lovit'o; ea sperare, a voitu se fuga în budoru, lasa în calle pete de sange, si în fine aci, ad sub-comissarulu arretandu perdelele galaci au ajuns'o, au lovit'o de mai multu si au ucis'o cu deplinire.

Pe cătu timpu vorbiá sub-comissarulu unii din servitori erau consternati, altimurau, camerier'a Domnei X... plasi Ion feciorulu essaminá singuru în rulu budorului. Dupa ce si-terminá essnarea, Ion esi din budoru. Servitorea cepu se caute se yedia ce au luatu. În adevveru, innelele si cerceii lipsiati cutiut'i mesei, în care Domn'a X... puneá ser'a.

Dissele sub-comissarului deci, se rira. Tálharii intrassera noptea la D. X...; o omorissera; luassera giuveanu si cadavrulu ei, cino scie unde lu duse se-lu ingrope. La essire, ei incuiassera pe d'in afara ca se nu se afle currendu pota scapá de urmarire.

Cam totu astu-felu de pareri si cugetave fie care dintre assistenti, candu data mirare ostraordinaria i coprinse, dîndu în sala vocea Domnei X, care a

Ce e aici-a frate? ce s'a întem

Lénco! Ione!

Toti romasera immarmuriti; le vedea credia că ochii si urechilei insiella. An urma de la Domn'a X..., că dins'a fi chiamata, de deminetia de totu, la o pentru ce-va importantu; că plecand cuiasse usi'a, si că nu mai voisse se de pe servitorea a-i lassá chiaca, de ora-credea că va intardiá atátu-a.

Atunci veni naturalmente din sub-comissarului intrebarea:

Dar petele de sange?

N'apucá se termine bine si, de perdelele budorului, essi o pisica biterindu cu dintii unu siorece enormu, ghiorlanu maneatu pe diumetate, si man scandurele cu sangele victimei.

Totulu se esplicá.

Sgomotulu surdu ce inspaimentass cameriera, miscarea din locu a tapetele de sange de pe josu si de pe perdele fusessera causate prin lupt'a pisic ghiorlanulu.

Unu lucru care interessá multu pe na X..., mai remaneá de esplicatu: giuvaericeleloru.

Toti observassera că Ion feciorulu sparusse din camera, indata dupa neatat'a sosire a Domnei X... Lu chiamá dupa unu micu interogatoriu improvi Ion marturisí că, pe candu cei lalti minau petele de sange, ellu scotocindu cubiutiele din budoru si dandu peste vaericele, a voitu se le iee ca suveniru la domn'a lui perduta intr'unu modu de tristu.

Totulu se linisci; servitorii se dîpe la treburile loru, era sub-comissarulu la politia cu cei doi epistati si cu feciorulu.

Domn'a X..., rise forte multu, hotari a nu mai essi d'a casa, pentru lucru fie cătu de importantu, fara a pre cameriera si a-i lassá chiaca. (Telegr.

(Diariu nou.) „Foi'a societáti nascerea“ este numele noului diariu la 1 Jan. a. c. appare de 2 ori pre luna se occupa de literatura si sciintie. Societate „Renasceria“ s'a constituitu în Bucu la an. 1871. si este compusa în mare de juni studinti la universitate, cari propusu de scopu „inavuitrea literaturu“ (art. II. allu statutelor). — Sumariulu I. este: Prospectu, Romanulu si limbu (art. care promitte a fi instructivu si urm. interessantu). — Priviri a supristructiunii în Rom. — Poetulu „Badianu“ — instructiunea pop. în diff. Europ. — Oda „la Oltu.“ — Pretiulu pre annu 14 lei (7 fl.) pre diumet. 8 lei (4 fl.). Credemu că junii rom. de coce se voru interessá de acesta foia, care se potu si instrui si delectá.

ALESSANDRU ROMAN Propriet., edit. si red. respundiet.